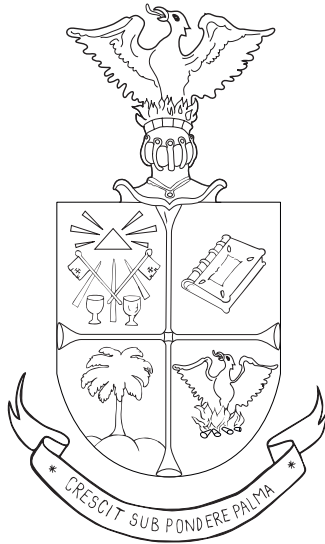

Oktatók és hallgatók közös tanulmánykötetete

Budapest, 2021

Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

© Szerzők, 2021

Sorozatszerkesztő:
Dr. habil. Homicskó Árpád Olivér

Szerkesztette:
Prof. Dr. Miskolczi-Bodnár Péter

Olvasószerkesztő:
Nagy Lenke

ISSN 2063-4757
ISBN 978-615-5961-54-0

Kiadja a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara

Felelős kiadó: Prof. Dr. Miskolczi-Bodnár Péter dékán

A kiadvány nyomdai munkálatait előkészítette:

Patrocinium Kiadó

www.patrocinium.hu

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	7
Alpár Vera Noémi – Weber Tímea Jolán <i>For-profit szervezetek teljesítményértékelési rendszerének stratégiai fejlesztése</i>	9
Domokos Andrea – Fábryné Keszler Nikolett <i>Régi-új kihívások a büntetés-végrehajtásban</i>	59
Domokos Andrea – Lajtár István – Havasi Sára <i>A biztonságos fogva tartás alapelvei pandémia idején</i>	81
Domokos Andrea – Garai Renáta <i>Különleges státuszú speciális üzletek: Nemzeti Dohányboltok és a COVID-19</i>	103
Domokos Andrea – Havasi Sára <i>A digitalizáció a büntetés-végrehajtás szolgálatában</i>	125
Király Lilla – Papp Eszter <i>Kockázati tényezők a határon átnyúló polgári jogvitákban, avagy az ügyintézés buktatóinak anyagi - és eljárásjogi kérdései ügyvédi szemmel</i>	151
Klein Tamás – Liber Ádám <i>Adatvédelem koronavírus idején</i>	183
Osztovits András – Tóth András <i>Polgári eljárási kérdések veszélyhelyzet idején – átmeneti vagy végleges modellváltás?</i>	211
Szalma József – Lévai Ildikó <i>Az orvosi kárfelelősség</i>	241

KOCKÁZATI TÉNYEZŐK A HATÁRON ÁTNYÚLÓ POLGÁRI JOGVITÁKBAN, AVAGY AZ ÜGYINTÉZÉS BUKTATÓINAK ANYAGI - ÉS ELJÁRÁSJOGI KÉRDÉSEI ÜGYVÉDI SZEMMEL

I. Bevezetés

A határokon átnyúló polgári és kereskedelmi ügyek esetében a szerződő felek számos olyan kockázatokat vállalnak, amely belföldi viszonylatokban fel sem merülnek. Az Európai Unió határait átlépő jogügyletek esetén ezek még fokozottabban jelentkezhetnek. A kockázati tényezők egy része ügyvédi szemmel sokkal jelentősebb és nem feltétlenül egyezik meg azokkal, amelyeket a kereskedelmi partnerek fontolóra vesznek egy ügyletkötés során. Egy ügyvéd figyelme minden bizonnyal előbb terelődik a szerződésnek az irányadó anyagi jogra és az esetleges jogvita felmerülésekor fontossá váló eljárásjogi szabályaira, mint egy ügyfélé, aki a szerződés ezen pontjainak egyeztetését – jó esetben – az üzleti tárgyalás végére hagyja vagy – rosszabb esetben – még akkor sem foglalkozik vele. Bemutatott példánkban egy magyar

---

1 Dr. habil. Király Lilla PhD, habilitált egyetemi docens, a Károlyi Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Eljárásjogi Tanszékének oktatója és egy magyarországi székhelyű nemzetközi ügyvédi iroda ügyvédje, szakterületei közé tartozik a határokon átnyúló magánjogi jogvitákban történő képviselői ellátása.

2 Dr. Papp Eszter a Károlyi Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskolájának PhD hallgatója, Kambodzsában egy nemzetközi ügyvédi irodában jogi tanácsadó, kutatási témája a határokon átnyúló jogviták az Európai Unióban és a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségében.

és kambodzsai üzletkötés “buktatóit” tárjuk fel – eljárásjogi és anyagi jogi szempontok figyelembevételével – egy magyar és egy kambodzsai ügyvéd szemszögéből.

A tanulmány egy egyszerűsített – emailben kötött – adásvételi szerződésből eredő jogvitán keresztül mutatja be a jogvita határon átnyúló jellegéből adódó problémákat, két különböző kontinensen fekvő, de azonos jogrendszerrel rendelkező ország: az EU tagállam Magyarország (kontinentális modell) és az ASEAN³ tagállam Kambodzsa (kon-

---

3 Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) - magyarul Délkelet-Ázsiai Nemzetek Szövetsége, egy 1967-ben, öt délkelet-ázsiai ország részvételével alapított nemzetközi kormányközi szervezet. A fokozatos bővülést követően az ASEAN-nak mára már tíz tagja van. A tagállamok: Brunei, Indonézia, Fülöp-szigetek, Kambodzsa, Laosz, Malajzia, Mianmar, Thaiföld, Szingapúr és Vietnám. Az integráció – a jelenleg megfigyelői státuszban lévő Kelet-Timor területének kivételével – Délkelet-Ázsia teljes területét lefedi. A szervezet létrehozására a hidegháború időszakában, alapvetően a regionális béke és stabilitás megőrzése céljából került sor. Bár a térség gazdasági fejlesztésének közös előmozdítása kezdetektől fogva szerepelt az ASEAN célkitűzései között, jelentős lépésekre e tekintetben csak az elmúlt két évtizedben került sor. Mára az ASEAN gazdasági pillére, az ASEAN Economic Community (AEC) nemzetközileg számottevő tényező. Az ASEAN-on belüli kereskedelem és tőkeáramlás igen jelentős. Az ASEAN tagállamokba befolyó összes külföldi működő tőke megközelítőleg egynegyedének a forrása egy másik ASEAN tagállam. Annak ellenére, hogy a tagállamok közötti tőkemozgások jelentősek és az AEC-nek egyebekben is célja egy az Európai Unióban meglévőhöz hasonló egységes piac létrehozása, a polgári és kereskedelmi jog területén igazságügyi együttműködés, az ASEAN-ban nem létezik. Ebből kifolyólag, az ASEAN-on belül, a határon átnyúló ügyletekből eredő jogviták esetén is hasonló kockázatokkal lehet számolni, mint amelyet a tanulmányban szereplő magyar-kambodzsai jogesetben bemutatunk. In forrás: www.asean.org (2020.10.10.)

tinentalis modell)⁴ tekintetében. A például választott Kambodzsa⁵ egy olyan országot, kereskedelmi célpontot szimbolizál, amely tekintetében magyar részről is van realitása az üzleti kapcsolatnak,⁶ ugyanakkor

-
- 4 Az ASEAN tagállamok jogrendszerei a jogi kultúra (angolszász, kontinentális, szocialista és sharia modellek) szempontjából nagyon vegyes képet mutatnak, közülük Kambodzsa a kontinentális hagyományokat követő országok közé tartozik. In forrás: <https://unimelb.libguides.com/c.php?g=402982&p=4785153#slg-box-wrapper-17721308> (2020.11.11.). Az ASEAN tagállamok jogrendszeréről lásd bővebben: YASUDA, Nobuyuki: Law and Development in ASEAN Countries. ASEAN Economic Bulletin 10, no. 2. 1993 144-154. In forrás: <http://www.jstor.org/stable/25770476>. (2020.11.08)
- 5 Kambodzsa egy délkelet-ázsiai fejlődő ország, amelynek a népessége rendkívül gyors ütemben növekszik. A népesség növekedésével együtt a fogyasztói réteg is bővül, ezzel összefüggésben növekvő igény mutatkozik olyan árucikkekre, szolgáltatásokra is, amelyekkel a nyugat országok piacai sok esetben már telítve vannak. Mindemellett Kambodzsnak is vannak olyan termékei, amelyek tekintetében az Európai Unió jelentős felvevőpiac, mint például a textilárúk és agrár termékek. 2018-ban Kambodzsa legnagyobb kereskedelmi partnere az Európai Unió volt, a kambodzsai export 45%-a az Európai Unióba irányult. Ez a helyzet ugyanakkor némileg változhat, mivel az Európai Bizottság 2020. február 12-i döntésével, amely augusztus 12-én lépett hatályba, felfüggesztette a legkevésbé fejlett országoknak nyújtott – Everything But Arms (EBA) nevű – támogatás alkalmazhatóságát a kambodzsai exportárúk tekintetében. Az EBA kedvezményrel élve Kambodzsa – a fegyverek kivételével – minden terméket vám- és kvótamentesen exportálhatott az Európai Unióba. Az Európai Bizottság, hosszas monitorozási eljárást követően úgy határozott, hogy – ugyan nem teljeskörűen, csak részlegesen, de – felfüggeszti az EBA alapján biztosított vámkedvezményeket, a polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmányában rögzített emberi jogok súlyos és szisztematikus megsértése miatt. Az EBA felfüggesztése, a kambodzsai textil ipart, amely 2019-ben még körülbelül 800 ezer munkavállalót foglalkoztatott rendkívül súlyosan érintette/érinti. A vámtarifakedvezmény felfüggesztésének pontos hatását nehéz kiszámítani, mivel az EBA visszavonása éppen a Covid-19 világjárvány miatti általános gazdasági visszaesés idejére esik, azonban az egészen biztos, hogy az EBA felfüggesztése a Kambodzsból az Európai Unióba irányuló exportra kedvezőtlen hatással lesz. In forrás: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1469 (2020.10.10.)
- 6 A keleti nyitás jegyében magyar konzulátus nyílt Kambodzsbában. Szijjártó

sem Magyarországgal, sem pedig az Európai Unióval nincsenek hatályban nemzetközi polgári eljárásjogi tárgyú egyezményei.⁷

A jogügylet tárgya egy magyar gyártó termékének egy kambodzsai vevő részére történő értékesítése és üzembe helyezése, a jogvita pedig a magyar eladó dologi szolgáltatásnak állítólagos hibás teljesítésből ered. Az eladó részéről történő állítólagos hibás teljesítés, valamint a vevő részéről a vételárhátralék megfizetésének – a hibás teljesítésre történő hivatkozással – való megtagadása, az eladó és a vevő között kölcsönös követeléseket keletkeztet, amelyek lehetővé teszik azon kockázatok bemutatását, amellyel a kambodzsai vevő és magyar ügyvédje a magyarországi igényérvényesítés, míg a magyar eladó és kambodzsai ügyvédje a kambodzsai igényérvényesítés során szembesül. Álláspontunk szerint az ügyletkötési kockázat egyrésztől magához az anyagi jogi jogügylet létrejöttéhez (pl. megrendelés módja, előleg, kifizetés, teljesítés stb.),

---

Péter, külgazdasági és külügyminiszter a konzulátus megnyitásával egyidejűleg úgy nyilatkozott, hogy a magyar kormány kész megindítani egy 150 millió dolláros, kötött segélyhitelprogramot, amelynek keretében magyar cégek a mezőgazdaság, a digitalizáció, a vízgazdálkodás és a élelmiszer-feldolgozás területén tudnak majd beruházni Kambodzsában, In Magyar Nemzet, 2020. november 3., forrás: <https://magyarnemzet.hu/kulfold/a-keleti-nyitas-jegeben-magyar-konzulatus-nyilt-kambodzsaban-8900327/> (2020.11.03)

A két ország közti gazdasági kapcsolatok tekintetében az elmúlt évek történései közül említést érdemel még a Magyarország Kormánya és a Kambodzsai Királyság Kormánya között a gazdasági együttműködési megállapodás kihirdetéséről szóló 146/2019. (VI.25.) Kormány rendelet, melynek célja a két ország közötti gazdasági együttműködés erősítése, valamint a Magyarország és a Kambodzsai Királyság között létrejött, a beruházások ösztönzéséről és kölcsönös védelméről szóló Megállapodás („Megállapodás”) kihirdetéséről szóló 2017. évi LXXXIII. Törvény, melynek célja kedvező feltételeket teremtése az egyik Szerződő Fél beruházóinak beruházásaihoz a másik Szerződő Fél területén.

- 7 Ez alól kivételt jelent a Megállapodás 12. cikke alapján vállalt kötelezettség, mely szerint a két ország – kérésre - kölcsönösen információ nyújtási kötelezettséget vállal egymás törvényei, jogszabályai megismerését illetően azoknak a Megállapodásban foglalt beruházásokra gyakorolt kihatásairól, amelyek azonban kizárólag a Megállapodás szerinti beruházásokra vonatkoznak, egyéb kereskedelmi jogviták esetén nem alkalmazhatók.

másrészről a jogviták megoldásának eljárásjogi eszközeihez (pl. adatbázisok elérhetetlensége, ügyfélazonosítás módszerei, eljárásjogi problémák stb.) kapcsolódik.

Az alapügy létrejöttének, majd az ebből fakadó jogvita felvázolását követően a jogvitarendezés kezdeti szakaszát: az ügyvédi megbízással és meghatalmazással kapcsolatos feladatokat vizsgáljuk meg, bemutatva a magyar eladó kambodzsai ügyvéddel és a kambodzsai vevőnek a magyar ügyvéddel való kapcsolatfelvételét. Ezt követően rátérünk a jogvita érdemi szakaszára, a budapesti és a phnompeni bíróságok előtt folyó képviselet lehetőségeire, majd az ítélet végrehajtásra. Rámutatunk azokra az eljárásjogi és anyagi jogi problémákra, amelyek egy belföldi vagy egy Európai Unió belüli kereskedelmi jogügylet és az ahhoz kapcsolódó jogérvényesítés kapcsán már fel sem merülnének. Végül, a tanulmány utolsó részében összefoglaljuk a tanulságokat és külön kiemeljük azokat a kockázatokat, amelyeket az ügyletkötő felek kellő ismeretek birtokában – szerződéseik megfelelő alakításával – korlátozhatnak, illetve azokat is, amelyekre nincs a feleknek ráhatása.

II. Jogvita tárgya⁸ és a képviselet ellátásához kapcsolódó adminisztrációs feladatok

A budapesti székhelyű Tisztavíz Kft. víztisztító berendezések gyártásával és eladásával foglalkozik. A cég gyakori résztvevője nemzetközi szakmai kiállításoknak, a honlapján lévő információ pedig angol és más idegen nyelveken is elérhető. Többek között ennek is köszönhetően, megrendeléseinek jelentős részét külföldről kapja.

A Tisztavíz Kft. ügyvezetője egy pekingi kiállítás alkalmával találkozott a kambodzsai székhelyű vállalkozás, a Café Khmer beszerzésekért felelős munkatársával. A Café Khmer, az észak-kambodzsai Mondulkiri és Ratanakiri provinciában termesztett kávébabot használ-

---

8 A tanulmányunkban szereplő jogesetet és az abban szereplő személyeket a szerzők találták ki abból a célból, hogy a határokon átnyúló jogügyletek kockázatait és az ebből eredő esetleges jogvita veszélyei szemléletesen bemutatathatók legyenek. Amennyiben a valóságban lenne ilyen nevű cég vagy szervezet, az csak a véletlen műve, a tanulmány nem róluk szól.

ló franchise rendszerű kávézót üzemeltet. Kambodzsa több városában vannak már működő kávézói, de a kávéfőzéshez használt vezetékes víz tisztítására még nem találtak megfelelő megoldást. A pekingi találkozásnak köszönhetően a Tisztavíz Kft. ügyvezetője hamarosan egy angol nyelvű e-mailt kap a Café Khmer-től, amelyben a cég arról érdeklődik, hogy a Tisztavíz Kft. tudná-e vállalni – és amennyiben igen, milyen áron – 40 darab W-01-es termékkóddal rendelkező víztisztító berendezés gyártását.

A Tisztavíz Kft. ügyvezetője nyomban megköszöni a megkeresést és jelzi, hogy a cég termékértékesítéssel foglalkozó munkatársa hamarosan jelentkezik az árajánlattal. Pár nap elteltével a Café Khmer megkapja a Tisztavíz Kft. árajánlatát, amely tartalmazza a berendezések árát: százezer amerikai dollárt (USD), valamint azt, hogy a vételár 70%-a, azaz hetvenezer USD kifizetését követő két hónapon belül a termékek átvehetők. Néhány e-mail váltást követően a felek abban egyeznek meg, hogy a Budapestről Kambodzsába történő szállítást a Café Khmer vállalkozója intézi és a termékeket a Tisztavíz Kft. telephelyén fogja átvenni. A fennmaradó 30%-os vételárhátralékot, azaz harmincezer USD-t a Café Khmer az átvételt követő egy hónapon belül vállalja megfizetni. Az egy hónap lehetőséget biztosít arra, hogy a szállítást követően a berendezéseket a Café Khmer üzembe tudja helyezni és ki tudja próbálni. A Tisztavíz Kft. a fizetési feltételeket azzal fogadja el, hogy az adásvétel tárgyát képező víztisztító berendezéseken a tulajdonjogát a teljes vételár kiegyenlítéséig fenntartja.

A Café Khmer ügyvezetője, Wong úr, örömmel nyugtázza, hogy az európai eladó számára is megfelel a dollárban történő teljesítés, mivel Kambodzsában a riel mellett az amerikai dollár is hivatalos fizetőeszköz és vendégei a kávé általában dollárban fizetik.

A víztisztító berendezések gyártása határidőben megtörténik és azok átvétele és szállítása is problémamentesen lezajlik. A beüzemelést követően azonban a berendezések sorra működésképtelenné válnak. A Tisztavíz Kft. műszaki szakembere Kambodzsába utazik, hogy a hiba okát kiderítse és az esetlegesen szükséges javításokat elvégezze. A berendezések megvizsgálását követően megállapítja, hogy a száraz évszak alatti ingadozó, alkalmanként rendkívül gyenge víznyomás melletti működ-

tetésre az alapfelszereltségű víztisztító berendezések motorjai alkalmatlanok. Tájékoztatása szerint a víztisztító berendezések csak egy jelentős, a vételár 20%-át kitevő – azaz húszszer USD költségű – átalakítás esetén lennének alkalmasak a helyi viszonyok melletti használatra. Az átalakításra vonatkozó árajánlatot a Tisztavíz Kft. nyomban meg is küldi a Café Khmer-nek. A Café Khmer azonban az ajánlatot nem fogadja el, helyette felszólítja a Tisztavíz Kft.-t, hogy a gépek átalakítását haladéktalanul és saját költségén végezze el. A Tisztavíz Kft. válaszában jelzi, hogy a gépek átalakítását csak azt követően tudja elvégezni, miután a Café Khmer a hátralékos vételárat és az átalakítás teljes költségét is kifizette, és egyben fel is szólítja a Café Khmer-t a hátralékos 30%-ot kitevő vételár részlet, azaz harmincezer USD kifizetésére.

A Tisztavíz Kft. jogtanácsosának nincsenek ismeretei arról, hogy vajon a Tisztavíz Kft. számára kedvező, a Café Khmer-t marasztaló magyar ítéletet a kambodzsai állam végrehajtaná-e Kambodzsában, ezért azt javasolja az ügyvezetőnek, hogy kérjenek jogi tanácsot egy kambodzsai ügyvédi irodától. A Tisztavíz Kft. emailben megkeresi a jogi képviselőt ellátását – a honlapja alapján – angol nyelven is vállaló, peres eljárásokra szakosodott ügyvédi irodát. Az kambodzsai ügyvédi iroda ügyvédje késedelem nélkül válaszol a Tisztavíz Kft. megkeresésére és arról tájékoztatja az ügyvezető urat, hogy mielőtt árajánlatot küldene, meg kell vizsgálnia, hogy nem áll-e fenn érdekellentét (client conflict) a képviselőt ellátása ügyében a kambodzsai vagy a Délkelet-Ázsia más országaiban lévő partner irodáknál.⁹

Miután tisztázódott, hogy sem a Café Khmer, sem a Tisztavíz Kft. nem ügyfele egyik partnerirodának sem, elküldi árajánlatát a Tisztavíz Kft.-nek. Az árajánlatban egy meghatározott munkadíjért vállalja, hogy az e-mailek, egyéb dokumentumok átnézését követően fizetési felszó-

---

9 Érdellentét fennállása esetén a megbízás elvállalását a kambodzsai ügyvédekre vonatkozó etikai kódex (angolul: Code of Conduct for Lawyers of the Bar Association of the Kingdom of Cambodia) 25. §-a tiltja. A Nemzetközi Ügyvédi Iroda Közösség Magyarországon működő tagja, az ügyfelek érdekeinek összeütközése esetén az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény („Üttv.”) 20. § és 21. §-ának rendelkezései szerint köteles eljárni és adott esetben a képviselőt ellátását megtagadni.

lítást küld a Café Khmer-nek. Vállalja továbbá, hogy tájékoztatást ad a fizetési felszólítás eredménytelensége esetén a lehetséges további jogi lépésekről, azok sikerének esélyeiről és az eljárás várható költségeiről. Arról azonban már az első e-mail váltás alkalmával tájékoztatja a magyar ügyfelét, hogy a magyar bíróság ítéletét Kambodzsza nem ismeri el és nem hajtja végre, így amennyiben az ügy abba a szakaszba jutna, hogy a Café Khmer-rel szembeni követelést bírói úton kell érvényesíteni, akkor az eljárást a Café Khmer ellen Kambodzsában javasolja megindítani.

Időközben a Café Khmer arra az elhatározásra jut, hogy a dologi szolgáltatás hibás teljesítése miatt eljárást kíván indítani a Tisztavíz Kft. ellen. Ezért a Café Khmer egy nemzetközi ügyekkel foglalkozó magyar ügyvédi irodához fordul jogi tanácsért, illetve képviselote ellátásáért. A magyar ügyvédi iroda arról tájékoztatja a Café Khmer ügyvezetőjét, Wong urat, hogy a kambodzsai bíróság ítéletét Magyarországon nem tudja elismertetni és végrehajtani,¹⁰ így amennyiben a Tisztavíz Kft.-nek végrehajtás alá vonható vagyona kizárólag Magyarországon van, akkor a Tisztavíz Kft. elleni eljárást Magyarországon javasolja megindítani. Az érdekellentétet (client conflict) a magyar ügyvédi iroda is vizsgálja, melynek értelmében az adatbázisában azt nézi meg, hogy a Tisztavíz Kft. ügyfele volt-e a megkeresett irodának, illetve külföldi partner irodáinak.¹¹ Kiderül, hogy a Tisztavíz Kft. sem most sem korábban nem volt ügyfele a magyarországi nemzetközi ügyvédi irodának és a külföldi partner irodáinak, ezért az ügyvédi munkadíj tekintetében árajánlatot küld a Café Khmer-nek, amit a kambodzsai ügyfél el is fogad. Amennyiben az ügyfél az ügyvéd munkadíjra vonatkozó árajánlatát, az ügyvéd pedig a jogvitában való képviselőre vonatkozó megbízást elfogadja, az ügyvédi megbízáshoz és meghatalmazáshoz vezető eljárásjogi kötelezettségek folyamata következik.

Az ügyvédek munkájának mindennapos feladata az ügyfelekkel kapcsolatos adminisztráció. Ez magába foglalja többek között az ügy-

---

10 2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról 113. § (1) bekezdése értelmében: „*Vagyonjogi ügyekben hozott határozatok elismerésének további feltétele, hogy Magyarország és a határozatot hozó bíróság állama között viszonyosság álljon fenn.*” Magyarország és Kambodzsza között nincs viszonyossági gyakorlat.

11 Üttv. 20. § (1) bekezdés.

fél azonosítását, a jogvita tényállását és jogi háttérének feltérképezését, a képviselőt ellátását és a munkadíj összegének rendezését is. Bármely meghatalmazás és megbízás esetében rendkívüli fontossága van annak, hogy a megbízás és a meghatalmazás a megfelelő személytől származzon. A megbízás elfogadása előtti kockázatelemzési lépés az ügyfél azonosítása, mely az adott ügylettől függően több lépcsős is lehet: az ügyvédnek meg kell bizonyosodnia arról, hogy a megbízó természetes vagy jogi személy, illetve egyéb szervezet-e, saját nevében vagy törvényes, esetleg meghatalmazotti képviselőként jár-e el, továbbá, hogy a jogügyletek lebonyolításának vagy a képviselőt ellátásának törvényes akadálya nem merül-e fel?

A hatályos magyar Üttv. és Pmt. rendelkezések szerint az ügyvéd kötelezettsége, hogy az ügyfelét azonosítsa (ügyfél átvilágítási intézkedések) és az ügyvéd birtokába jutott információkat „naprakészen” tartsa, megbízást csak szabályosan azonosított ügyfél esetén teljesíthet. Az ügyfél átvilágítás részei: (1) ügyfél azonosítás (2) megbízható és független forrásokból az ügyfél személyazonosságának ellenőrzése (JÜB). (3) Ezeken túlmenően a pénzmosás elleni szabályok értelmében a magánszemély, a jogi személy vagy egyéb szervezetre vonatkozó ügyfélazonosító adatlap kitöltése, amennyiben a Pmt. erre kötelezi vagy a pénzmosás gyanúja fennáll. Az új kambodzsai Pmt.¹² alapján az ügyvédet szintén ügyfélazonosítási és átvilágítási kötelezettség terheli. Ezek a jogi szolgáltatások – a magyar Pmt. szerinti szabályozáshoz hasonlóan – az ingatlan tulajdonjogának átruházására vonatkozó, cégalapítással és cégmódosítással, ügyvédi letétkezeléssel, valamint bizalmi vagyonkezeléssel kapcsolatos ügyleteket fedik le.

A magyar Pmt. 15. § (3) bekezdése az elektronikus – videotelefon útján – történő átvilágítás (távazonosítás) mellett lehetővé teszi, hogy az ügyvéd az ügyfél postai úton küldött okiratmásolatai és nyilatkozatai alapján is elvégezhesse az azonosítást. Ennek lépései az alábbiak:

- A magyar ügyvéd távazonosítás útján, videotelefon segítségével azonosítja a Café Khmer törvényes képviselőjében eljáró Wong urat. Ezt a videofelvételt a magyar ügyvéd rögzíti és elmenti. Az

---

12 The new Law on Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism promulgated by the Royal Kram No. NS/RKM/0620/021 dated 27 June 2020.

ügyfél (Café Khmer) jogi személyiségére tekintettel a magyar ügyvéd felszólítja a Café Khmer törvényes képviselőjét, Wong urat, hogy a kambodzsai cégjegyzék 30 nappal nem régebbi tanúsítványával igazolja a cég létezését.

- A magyar ügyvéd egy olyan előre elkészített angol és magyar nyelvű meghatalmazást küld a kambodzsai ügyfélnek, amelyen az ügyfél a személyazonosításra alkalmas adatait kitölti és aláírja. Ezen túlmenően arra kéri ügyfelét, hogy a meghatalmazáson lévő aláírását egy illetékes kambodzsai közjegyző hitelesítse és azt Apostille tanúsítvánnyal lássa el, illetve amennyiben Apostille tanúsítvány kiállítására a közjegyzőnek nincs jogosultsága, akkor ezt a dokumentumot az illetékes magyar külképviseleti hatóság felülhitelesítse, azaz Apostille tanúsítvánnyal lássa el.

A kambodzsai ügyfél ekkor komoly problémával szembesül, mivel Kambodzsza nem részese az Apostille egyezménynek és a Kambodzsához legközelebbi Apostille egyezmény részes ASEAN tagállam – ahová a Café Khmer kambodzsai képviselője vízummentesen utazhat – Brunei is több órás repülőút távolságra van. Még tovább bonyolítja a helyzet az, hogy a Kambodzsába delegált magyar konzul nem rendelkezik aláíráshitelesítési és felülhitelesítési jogosultsággal sem. Ezeket az ügyeket továbbra is csak Vietnámban, Magyarország Hanoi Nagykövetségének Konzuli Hivatalában lehet intézni, amely felelős a Kambodzsai területért is. A kambodzsai konzulátus hivatalosan, mint Magyarország Hanoi Nagykövetségének Phnompeni Irodája működik.¹³

Wong úr arról tájékoztatja a magyar ügyvédet, hogy ennek a kérésnek vagy úgy tud eleget tenni, hogy a meghatalmazáson szereplő aláírását egy kambodzsai közjegyző hitelesíti, majd a dokumentumot a Kambodzsai Külügyminisztérium is hitelesíti, végül pedig azt Vietnámban, Magyarország Hanoi Nagykövetségének Konzuli Irodájában felülhitelesítik. E mellett megoldás lehetne még, ha Wong úr személyesen Hanoiiba utazna és a meghatalmazást Hanoiiban írná alá, az aláírást pedig a konzuli iroda illetékes alkalmazottja hitelesítené. Ez a Vietnámba történő utazás miatt

---

13 Forrás: <https://hanoi.mfa.gov.hu/page/iroda> (2020.11.16.)

mindenképpen idő és költségigényes eljárás.

Az utazási korlátozásokra és ügy sürgősségére tekintettel a magyar ügyvéd úgy dönt, hogy a kambodzsai közjegyző általi aláírás hitelesítést elfogadja.¹⁴

- Miután a magyar ügyvédhez visszaékezik a kambodzsai ügyfél által aláírt és közjegyző által hitelesített megbízás és meghatalmazás, a magyar ügyvéd és kambodzsai ügyfele újra videokonferencia beszélgetést tartanak Skype-on, amely során az ügyvéd az aláírt ügyvédi meghatalmazást és megbízási szerződést felmutatja az ügyfélnek, aki az okiratokon lévő aláírásokat sajátjának ismeri el. Ezzel egyidőben az ügyvédnek is alá kell írnia, ellen kell jegyeznie a megbízást és a meghatalmazást. A felvételt az ügyvéd lementi és e-aktaként aláírja és időbélyegzővel ellátja. Ezzel tudja a későbbiekben bizonyítani, hogy az azonosítást elvégezte és az aláírás a meghatalmazó ügyféltől származik.

A Café Khmer kambodzsai székhelyére és Wong úr kambodzsai állampolgárságára tekintettel az eljáró magyar ügyvédet fokozott ügyfél-átvilágítási kötelezettség terhelik a magyar Pmt. 16/A. § alapján,¹⁵

14 Érdekeséggé említhető, hogy a Délkelet-Ázsia igazságszolgáltatási centruma (angolul: dispute resolution hub) nyilvántartott Szingapúr sem részese az Apostille egyezménynek. Ugyanakkor az ügyben előrelépés várható, mivel e cikk írásának idején tárgyalja a szingapúri parlament az Apostille törvény (angolul: Apostille Bill) tervezetét, amely elfogadása esetén Szingapúr részese lesz az Apostille egyezménynek. Murali Pillai, a szingapúri parlament tagjának az Apostille egyezményhez való csatlakozásról szóló 2020. november 2-án tartott parlamenti beszéde a következő linken érhető el. forrás: <https://www.channelnewsasia.com/news/singapore/murali-pillai-on-apostille-bill-13442220> (2020.11.08)

15 A Pmt. 16/A. § -a szerint a szolgáltató köteles stratégiai hiányosságokkal rendelkező, kiemelt kockázatot jelentő harmadik országból származó ügyféllel történő üzleti kapcsolat létesítése vagy az üzleti megbízás végrehajtása előtt a 7-12. §-ban meghatározott ügyfél-átvilágítási intézkedéseken túlmenően (a) a 65. § szerinti belső szabályzatban meghatározott további információk rendelkezésre bocsátását kérni (aa) az ügyfélre és a tényleges tulajdonosra, (ab) az üzleti kapcsolatra, (ac) az ügyfél és a tényleges tulajdonos pénzeszközei és a vagyona forrására, és ad) a végrehajtandó vagy végrehajtott ügyletek

ugyanis Kambodzsa a Pmt. 3. § 3. pontja értelmében stratégiai hiányosságokkal rendelkező, kiemelt kockázatot jelentő harmadik országnak minősül,¹⁶ továbbá jelen jogvitában a magyar ügyvédnek feltehe-

---

indokaira vonatkozóan, (b) az üzleti kapcsolat létesítését, az üzleti megbízás teljesítését a 65. § szerinti belső szabályzatban meghatározott vezetője jóváhagyásához kötni, valamint (c) az üzleti kapcsolat 11. § (1) bekezdésében meghatározott folyamatos figyelemmel kísérését a 65. § szerinti belső szabályzatban meghatározott megerősített eljárásban végrehajtani.

- 16 A BIZOTTSÁG 2020. május 7-i (EU) 2020/855 FELHATALMAZÁSON ALAPULÓ RENDELETE az (EU) 2015/849 európai parlamenti és tanácsi irányelv kiegészítéséről szóló (EU) 2016/1675 felhatalmazáson alapuló rendeletnek a Bahama-szigeteknek, Barbadosnak, Botswanának, Kambodzsanak, Ghánának, Jamaicának, Mauritiusnak, Mongóliának, Mianmarnak/Burmának, Nicaraguának, Panamának és Zimbabwének a melléklet I. pontjában szereplő táblázatba való felvétele, valamint Bosznia-Hercegovinának, Etiópiának, Guyanának, a Laoszi Népi Demokratikus Köztársaságnak, Sri Lankának és Tunéziának az említett táblázatból való törlése tekintetében történő módosításáról 10. cikkében, Kambodzsa minősítését a következőkkel indokolja: „2019 februárjában az FATF olyan országként azonosította Kambodzsát, amelynek pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelmet célzó rendszerét stratégiai hiányosságok jellemzik, melyek tekintetében Kambodzsa cselekvési tervet dolgozott ki az FATF közreműködésével. A Bizottság ebben az összefüggésben értékelte az FATF-től az említett hiányosságokkal kapcsolatban beérkezett legfrissebb információkat és más releváns információkat. A hiányosságok a következők: (1) nincs átfogó jogalap a kölcsönös jogsegélyhez, az érintett bűnüldöző hatóságokat nem részesítik releváns képzésben; (2) nem valósították meg az ingatlanágszat és a kaszinók kockázatalapú felügyeletét; (3) nem valósították meg a bankok kockázatalapú felügyeletét, többek között azonnali, arányos és visszatartó erejű intézkedésekkel; (4) technikai megfeleléssel kapcsolatos hiányosságok a pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelemmel kapcsolatos jogszabályban; (5) a bejelentett gyanús ügyletek elemzésének és az azzal kapcsolatos információk bűnüldöző hatóságoknak történő továbbításának szintje; (6) nem kielégítőek a pénzmosással kapcsolatos nyomozások és a büntetőeljárás alá vonások terén elért eredmények; (7) nem kielégítőek a bűncselekményből származó jövedelemnek, a bűncselekmény elkövetési eszközeinek és az egyenértékű vagyonnak a befagyasztása és elkobzása tekintetében elért eredmények; (8) az ENSZ proliferáció-finanszírozás elleni célzott pénzügyi szankcióinak végrehajtását szolgáló jogi keret hiánya és a

tően pénz letéti kezelését is végezni kell majd.¹⁷ Ezekben az esetekben az ügyvéd köteles minden kétséget kizáróan meggyőződni az ügyfél és annak képviselője felelősségi köréről. Ezért fokozott ügyfélátvilágítást kell lefolytatni, annak ellenére, hogy az üggyel összefüggésben a pénzmossás gyanúja nem áll fenn, illetve a korábban rögzített ügyfélazonosító adatok valódiságával vagy megfelelőségével kapcsolatban az ügyvédnek kétsége nem merült fel.¹⁸ Wong úrnak egy adatlap kitöltésével nyilatkoznia kell törvényes képviselési jogosultságáról, továbbá, hogy közszereplőnek minősül vagy sem, illetve, hogy a Café Khmer nevében vagy más személy (a tényleges tulajdonos) nevében és érdekében jár-e el? Wong úr a magyar ügyvédtől e-mailben kapott és általa aláírt nyilatkozatokat visszaküldi a magyar ügyvéd részére.

A kambodzsai ügyvéd az általa megszerkesztett khmer nyelvű meghatalmazást és annak angol fordítását e-mail útján küldi meg a Tisztavíz Kft. ügyvezetőjének. Mielőtt az ügyvéd a meghatalmazást elküldené az ügyvezetőnek, azt pdf formába konvertálja, így biztosítható, hogy meghatalmazásban lévő khmer írásjelek a fájlban az ügyvezető általi megnyitáskor is olvashatóak maradnak.¹⁹ Az ügyvéd arra kéri ügyfelét, hogy az emailben megküldött meghatalmazást nyomtassa ki, a megjelölt helyen a meghatalmazást hüvelykujjának lenyomatával lássa el, majd futárpostával küldje vissza Kambodzsába az ügyvédi iroda címére. Külön megkéri ügyfelét arra, hogy a meghatalmazást ne postázza, inkább futárpostával küldje, mert a postai kézbesítés hosszadalmas és gyakran eredményessége is kétséges. A kambodzsai ügyvéd bízik abban, hogy az ujjlenyomat a Tisztavíz Kft. ügyvezetőjétől származik, azonban kétségeit nem tudja megnyugtató módon eloszlatni.

A Tisztavíz Kft. azonosítása azért okoz nehézséget a kambodzsai ügyvéd részére, mert a kambodzsai Pmt. értelmében az ügyfél átvilá-

---

szankciók végrehajtásának elmaradása, továbbá nem kielégítőek a szankcióelkerüléssel kapcsolatos ismeretek. [...]. In forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000855.com> (2020.11.08)

17 Pmt. 73. § (1) bekezdés

18 Pmt. 6. § (1) bekezdés g) pont

19 Word dokumentum esetén a khmer írásjelek csak a számítógép speciális beállítása esetén olvashatóak.

gítására az ügyvéd kizárólag személyesen jogosult, azaz távazonosításra nincs lehetősége. Kivételesen azonban támaszkodhat más szolgáltató által végzett ügyfélazonosítás eredményére.²⁰ Kambodzsában az ügyvédet csak a kambodzsai Pmt. alapján terheli ügyfél átvilágítási kötelezettség, amely az ügyfél azonosítást is magában foglalja. A Kambodzsai Pmt. alapján ügyfélátvilágítási kötelezettség csak meghatározott ügyvédi munka esetén merül fel.²¹ ha ilyen jogügyletre nem kerül sor, akkor nincs átvilágítási kötelezettség sem. Mivel a kambodzsai ügyvéd a magyar ügyfelével nem tudnak személyesen találkozni, ezért úgy döntenek, hogy az ügyvédi megbízásból kizárják annak lehetőségét, hogy az eljárás során az ügyvéd teljesítési és/vagy költségletétet kezeljen, így az új kambodzsai Pmt. szerinti ügyfél azonosítási és átvilágítási kötelezettség az ügyvédet nem terheli.

Magyarországon az ügyfél adatainak kezelésére vonatkozó – az ügyvédi irodát és az eljáró ügyvédet terhelő – jogi kötelezettség teljesítése az Európai Parlament és a Tanács természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló (EU) 2016/679 Rendelete (2016. április 27.) (általános adatvédelmi rendelet) 6. cikke (1) bekezdésének c) pontja alapján történik. Wong úr, mint a Café Khmer törvényes képviselője a saját és a cég adatai tekintetében teljes körű tájékoztatást kap az adatai kezeléséről.

Kambodzsában jelenleg nincsen általános adatvédelmi törvény és az ügyvédi tevékenységet részletesebben szabályozó etikai kódex sem

---

20 Felmerül a kérdés, hogy a kambodzsai ügyvéd a magyar közjegyző más szolgáltató/intermediary) által elvégzett azonosításra támaszkodhatna-e jelen esetben? Álláspontunk szerint nem, mert a más szolgáltató által végzett ügyfélazonosításra való támaszkodás feltétele, hogy az „intermediary” pl. közjegyző : „has put in place a system to provide the reporting entity (kambodzsai ügyvéd) with access to the identification documents, data or information upon request and without delay;” Ennek teljesítéséhez egy magyar közjegyzőnek biztosítsa kellene a kambodzsai ügyvédet arról, hogy mindig a kambodzsai ügyvéd azonnali rendelkezésére áll, amikor az tőle dokumentumokat kér, azaz késedelem nélkül teljesíti a megkeresést.

21 Ingtalan tulajdonjogának átruházása, letétkezelés, cégalapítás, cégmódosítás, bizalmi vagyongazdálkodás (trust).

tartalmaz adatkezeléssel kapcsolatos rendelkezéseket. A Kambodzsai alkotmányból és a kambodzsai polgári törvénykönyv rendelkezéseiből elméletileg levezethető az ügyfél személyes adatainak védelme, de mivel a kambodzsai bíróságok ítéleteit nem publikálják és azok nem kutathatók, a joggyakorlat a jogászi szakma számára sem hozzáférhető, nem lehet tudni, hogy került-e már kambodzsai bíróság elé adatvédelmi kérdés. a Tisztavíz Kft. ügyvezetője ennek ellenére örömmel nyugtázza, hogy a személyes adatok kezelése tekintetében az általa megbízott nemzetközi kambodzsai ügyvédi iroda ugyanazokat a kötelezettségeket vállalja, mint amelyet az ügyvédi iroda hálózat más tagjai, Szingapúrban, illetve Malajziában. Így, ha magának az országnak a jogszabályi rendszere nem is garantálja az Európai Unióban megszokott szintű adatvédelmi előírások érvényesülését, ez esetünkben a nemzetközi irodahálózathoz való tartozás, és az abból eredő magasabb elvárások miatt mégsem jelent az ügyfél számára kockázatot.

III. A jogvitarendezés érdemi szakasza: a képviselet

3.1. A határon átnyúló jellegből adódó anyagi jogi problémák (alkalmazandó jog)

Egy határon átnyúló (nemzetközi) adásvételről szóló jogeset kapcsán jó eséllyel merül fel az áruk nemzetközi adásvételét szabályozó 1980-as bécsi vételi egyezmény (Bécsi Vételi Egyezmény) alkalmazásának lehetősége, hiszen a Bécsi Vételi Egyezményt mára több mint száz ország írta alá. A Bécsi Vételi Egyezmény a különböző országokban telephellyel rendelkező felek közötti áruk adásvételének egységes anyagi jogi szabályait tartalmazza. Az eladó és vevő közötti viszonyt kiegyensúlyozott módon szabályozó rendelkezéseit, valamint a nyilvánosság számára hozzáférhető, kutatható jogalkalmazói gyakorlatot bemutató adatbázisát a Bécsi Vételi Egyezményt kifejezett előnyeként tartják számon.²²

---

22 A Bécsi Konvenció angol nyelvű elnevezése: United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (Vienna, 1980) (CISG). In forrás: <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-docu->

Példánkhoz visszatérve, a Bécsi Vételi Egyezmény Magyarország részese, de Kambodzsa nem.²³ Az egyezmény pedig csak akkor alkalmazható, ha (1) mindkét ország, amelyben a szerződő felek telephelye van, részese az egyezménynek, vagy (2) az eljáró bíróság államának nemzetközi magánjoga szerint a jogügyletre egy a Bécsi Vételi Egyezmény tagállamának anyagi joga lenne irányadó.

Példában a felek csak az adásvétel legalapvetőbb elemeiben állapodtak meg e-mailben, a szerződés körüli egyeztetés nem ment a jogválasztás mélységéig, továbbá figyelemmel arra, hogy Kambodzsa nem részese a Bécsi Vételi Egyezménynek és alkalmazandó anyagi jogra vonatkozó nemzetközi magánjogi szabályozása sincs, a Bécsi Vételi Egyezmény a Tisztavíz Kft., mint felperes számára nem nyújt segítséget, azaz a kambodzsai bíróság ezt nem fogja alkalmazni. A Tisztavíz Kft. jogtanácsosának kérdésére, a kambodzsai ügyvédi iroda azt a tájékoztatást adja, hogy a jogvitát a kambodzsai polgári törvénykönyvnek az adásvételi szerződésre vonatkozó rendelkezései, valamint a szerződésekre vonatkozó általános rendelkezései szerint kell megítélni. Ugyanis, Kambodzsában az alkalmazandó anyagi jog a kambodzsai jog. Az, hogy a kambodzsai bíróságok bármely eléjük kerülő ügyre a kambodzsai jogot alkalmazzák nem egy kambodzsai jogszabály kifejezett rendelkezéséből, hanem abból ered, hogy Kambodzsában jelenleg még nincs arra vonatkozó jogszabály, amely a nemzetközi elemet tartalmazó jogvita esetén eligazítást nyújtana a tekintetben, hogy mely állam anyagi joga az alkalmazandó. Megjegyzendő, hogy Kambodzsának kétoldalú jogsegélyegyezményei sincsenek, így amennyiben lenne is bírói törekvés külföldi jog alkalmazására, az eljáró bírónak nem állna rendelkezésére az az infrastruktúra, amely a külföldi jog tartalmának megismerését számára lehetővé tenné.

Látható tehát, hogy egy állam távolmaradása a nemzetközi ma-

---

ments/uncitral/en/19-09951_e_ebook.pdf (2020.10.10.); Az UNCITRAL egyezményekkel kapcsolatos jogesetek gyűjteménye (angolul: Case Law on UNCITRAL Texts, rövidítve CLOUT), forrás: <https://www.uncitral.org/clout/index.aspx> (2020.10.10.)

23 A Bécsi Konvenciót aláíró államok listája. In forrás: https://uncitral.un.org/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg/status (2020.10.10.)

gánjogi, nemzetközi polgári eljárásjogi egyezményektől, valamint a belső nemzetközi magánjogának kiforrottlansága kockázatot jelent egy jogkereső ügyfél számára. A kiszámíthatatlanság ellenére az eredmény néha kedvező is lehet. A példánál maradván a Tisztavíz Kft. jogtanácsosa a kambodzsai Ptk. angol fordítását olvasva örömmel nyugtázta, hogy az – mind az adásvétel mind a szerződések általános elvei tekintetében – számára ismerős, a magyarhoz hasonló rendelkezéseket tartalmaz. Ennek oka pedig az, hogy a kambodzsai Pp. mellett a kambodzsai Ptk. is japán mintára készült, amely ugyanúgy, mint a magyar nagyon sokban hasonlít a német BGB-re.

A magyar ügyvédi iroda a Café Khmer, mint felperes törvényes képviselőjének kérdésére megvizsgálja a jogvita megoldása szempontjából irányadó jogszabályokat. A felek egyszerűsített adásvételi szerződésüket e-mailben kötötték és nem választottak alkalmazandó jogot esetleges jogvitájuk megoldása esetére. A nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény 50. § (1) bekezdése alapján, amennyiben a felek közötti jogválasztás nem kifejezett, akkor annak a szerződés rendelkezéseiből vagy az ügy körülményeiből egyértelműen megállapíthatónak kell lennie. A törvény alapján a jogválasztás nemcsak kifejezett, hanem hallgatólagos is lehet, ez utóbbinak az ügy összes körülményéből egyértelműen megállapíthatónak kell lennie (pl. a szerződés teljesítésének helyéből általában nem lehet a teljesítés helye szerinti jog kikötésének tekinteni). A magyar ügyvédi iroda azon az állásponton van, hogy a jogvita határon átnyúló jellegére tekintettel a Róma I. rendelet²⁴ univerzális hatállyal alkalmazandó, tehát a rendelet szabályai egységes jogként (loi uniforme) érvényesülnek a tárgyi és időbeli hatálya alá tartozó kérdésekben mind az Európai Unió belüli, mind harmadik államokat érintő tényállások esetében. Ezt a rendeletet szerződéses kötelezettségekre kell alkalmazni polgári és kereskedelmi ügyekben olyan jogvitákban, amikor különböző országok joga között kell választani.²⁵ Jogválasztás hiányában az alkalmazandó

---

24 AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2008. június 17-i 593/2008/EK RENDELETE a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I. Rendelet), OJ L 177, 4.7.2008, p. 6–16.

25 Róma I. Rendelet 1. cikk (1) bekezdés.

jogot az adott szerződéstípusra vonatkozó szabálynak megfelelően kell meghatározni. Ha a szerződés nem sorolható be egy meghatározott típusba, vagy ha elemei több meghatározott típusba tartoznak, akkor a szerződésre azon ország jogát kell alkalmazni, ahol a szerződés jellemző szolgáltatásának teljesítésére kötelezett fél szokásos tartózkodási helye van. Jogok és kötelezettségek összességéből álló, több meghatározott szerződéstípusba sorolható szerződés esetén a szerződés jellemző szolgáltatását súlypontjára tekintettel kell meghatározni.²⁶

Ha a szerződésre alkalmazandó jogról nem született megállapodás a Róma I. rendelet 3. cikknek megfelelően, az adásvételi szerződésre azon ország joga irányadó, ahol az eladó szokásos tartózkodási helye található.²⁷ E rendelet alapján a szerződésre alkalmazandó jog különösen az következőkre irányadó: a szerződéssel létrehozott kötelezettségek teljesítésének helyét és a teljes vagy részleges nem teljesítésből eredő szerződésszegés következményeinek, beleértve a károk felmérésének helyét is; a kötelezettségek megszűnésének különböző módjai, valamint az elévülés és a határidő lejártához fűződő jogvesztés helyét. A teljesítés módja és a hibás teljesítés esetén a jogosult által megteendő intézkedések tekintetében a teljesítés helye szerinti ország jogát kell figyelembe venni.²⁸

A Café Khmer álláspontja szerint a víztisztító berendezések hibás gyártásából és nem azok beüzemeléséből eredt a jogvita, ezért a szerződéssel létrehozott kötelezettség helye a víztisztító berendezések gyártásának helye, azaz Magyarország. A magyar ügyvéd arról tájékoztatja kambodzsai ügyfelét, hogy a Bécsi Vételi Egyezményben foglaltakat kell alkalmazni a különböző államokban telephellyel rendelkező felek között áruk adásvételére vonatkozó szerződésekre amennyiben a nemzetközi magánjog szabályai valamely Szerződő Állam jogának alkalmazásához vezetnek.²⁹ A Roma I Rendelet szerint a Café Khmer által

---

26 Róma I. Rendelet (19) Preambulum bekezdés.

27 Róma I. Rendelet 4. cikk (1) bekezdés.

28 Róma I. Rendelet 12. cikk (1) bekezdés b)-d) pontok; (2) bekezdés.

29 Az Egyesült Nemzeteknek az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseiről szóló, Bécsben, az 1980. évi április hó 11. napján kelt Egyezménye kihirdetéséről szóló 1987. évi 20. törvényerejű rendelet 1. Cikk. (1) bekezdése szerint: *“Az Egyezmény, a különböző államokban telephellyel rendelkező felek között, áruk*

a Tisztavíz Kft. ellen a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt indított perben a magyar anyagi jog lesz az alkalmazandó és mivel a jogvita áruk nemzetközi adásvételével kapcsolatos, a magyar bíróság a Bécsi Vételi Egyezmény szabályait is alkalmazni fogja.³⁰

A kambodzsai Café Khmer úgy határoz, hogy – a magyar ügyvédje által készített felszólító levélben – a nem szerződészerű teljesítésre hivatkozással, felszólítja a Tisztavíz Kft.-t, hogy a víztisztító berendezéseket 30 napos póthatáridő belül javítsa ki,³¹ amely esetleges elmaradása esetén a Bécsi Vételi Egyezményre alapított elállási jogát³² és a meghiúsult teljesítés miatt kártérítést (következménykár, elmaradt vagyoni előny), továbbá a vételár és a kártérítés együttes összegének a teljesítés napjától számított késedelmi kamatát kéri megfizetni, ezen követeléseit pedig a magyar bíróság előtt fogja érvényesíteni.

---

adásvételére vonatkozó szerződésekre alkalmazandó, ha a) ezek az államok Szerződő Államok, vagy b) a nemzetközi magánjog szabályai valamely Szerződő Állam jogának alkalmazásához vezetnek.”

- 30 “Abban az esetben, ha a Bécsi Vételi Egyezmény autonóm módon nem alkalmazható [azaz nem mindkét fél telephelye van szerződő államban], akkor a Róma I. rendelet alapján kell meghatározni az alkalmazandó jogot, de vizsgálni kell, hogy a felhívott jog részes állam joga-e, és hogy ez esetben helye lehet-e a Bécsi Vételi Egyezmény 1. cikk (1) bekezdésének b) pontja alapján (ha az adott állam nem élt fenntartással az egyezmény kollíziós úton történő alkalmazásának esetére) a Bécsi Vételi Egyezmény szabályai alkalmazásának.” In Csöndes Mónika: A szerződésekre alkalmazandó jog meghatározása a Róma I. rendelet alapján. Kúriai Döntések 2018/9. – Fórum, Wolters Kluwer Jogtár (2020.11.16.) Magyarország a nem élt ezzel a fenntartással. In forrás: https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg/statu;
- 31 Az Egyesült Nemzeteknek az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseiről szóló, Bécsben, az 1980. évi április hó 11. napján kelt Egyezménye kihirdetéséről szóló 1987. évi 20. törvényerejű rendelet 46. Cikk. (3) bekezdése.
- 32 Az Egyesült Nemzeteknek az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseiről szóló, Bécsben, az 1980. évi április hó 11. napján kelt Egyezménye kihirdetéséről szóló 1987. évi 20. törvényerejű rendelet 49. Cikk értelmében elállhat a szerződéstől, ha az eladó szerződésszegése a 25. Cikk szerinti alapvető szerződésszegésnek minősül és az eladó a 47. Cikk szerint tűzött póthatáridőn belül sem orvosolja a hibát.

Ezalatt a Tisztavíz Kft., mint felperes – a kambodzsai ügyvédi iroda útján – benyújtja a keresetlevelet a phnompeni bíróságra a Café Khmer, mint alperes ellen. Álláspontja szerint a víztisztító berendezések beüzemeléséből eredt a jogvita, ezért a szerződéssel létrehozott kötelezettség helye a víztisztító berendezések beüzemelésének helye, azaz Kambodzsza. A kambodzsai ügyvéd arról tájékoztatja ügyfelét, hogy a kambodzsai Pp. alapján, függetlenül a teljesítés helyétől, azon az alapon is indítható per a Café Khmer ellen, hogy a Café Khmer székhelye Kambodzsában van. Tehát a kambodzsai bíróság akkor is megállapítja a saját joghatóságát, ha nem a beüzemelésből eredő problémára hivatkozna a felperes.

A kambodzsai bíróság a Tisztavíz Kft. által Kambodzsában indított ügyben a kambodzsai Café Khmernek kézbesíti a keresetlevelet, amelyet az továbbít a magyar ügyvédi irodába. Az eljáró magyar ügyvéd közli a Café Khmer törvényes képviselőjével, hogy a Café Khmer jogi képviselétét csak a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt folyó ügyben tudja ellátni, míg a Tisztavíz Kft. által a phnompeni bíróság előtt indított ügyben – a kambodzsai jog ismeretének hiánya és a kizárólag Magyarországra kiterjedő képviseleti jogosultsága miatt – nem járhat el.

A példánk phnompeni bíróság előtt futó szálára visszatérve elmondható, hogy a Café Khmer az ellenkérelem benyújtását követően nem vesz részt az eljárásban. A bizonyítási teherről az eljáró bíró a Tisztavíz Kft.-t nem tájékoztatja, mivel ez a kambodzsai jog alapján ez nem kötelezettsége. A biztonság kedvéért a Tisztavíz Kft. az ügy minden egyes aspektusa tekintetében úgy jár el, mintha a bizonyítási terhet neki kellene viselnie. Ehhez a magyarországi tanúkat Kambodzsába utaztatja és magánszakértőt fogad annak igazolása érdekében, hogy a kambodzsai vízvezetékrendszerben a nyomás nem felelt meg a Tisztavíz Kft. honlapján elérhető minimális technikai feltételeknek. Azonban Kambodzsza és Magyarország között nincsenek kétoldalú polgári jogsegélyegyezmények és a többoldalú egyezmények közül az 1965-ös hágai kézbesítési egyezménynek,³³ illetve a külföldön történő bizonyításfelvételtől szóló

---

33 2005. évi XXXVI. törvény a polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok külföldön történő kézbesítéséről szóló, Hágában, 1965. november 15. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről és

1970-es hágai egyezménynek³⁴ Magyarország ugyan részese, de Kambodzsa nem. Ezek hiányában az eljárás hosszabb és költségesebb. A Kambodzsából Magyarországra történő iratkézbítés csak azért nem okoz gondot, mert a Tisztavíz Kft. rendelkezik kambodzsai jogi képviselővel, így a Tisztavíz Kft.-nek címzett bírósági iratokat a kambodzsai bíróság a phnom-peni jogi képviselő részére kézbesíti.

A pert végül a Tisztavíz Kft. megnyeri és a kambodzsai bíróság kötelezi a Café Khmert a hátralékos vételár és a kambodzsai Ptk. alapján járó évi 5% mértékű törvényes késedelmi kamat,³⁵ valamint a Tisztavíz Kft. részéről felmerült eljárási költségek, és a phnompeni ügyvédek 10%-os áfát tartalmazó ügyvédi munkadíjának megfizetésére.³⁶ Az eljárás teljes költsége megközelíti a követelt vételárhátralék összegét. A jogerős ítélet végrehajtási záradékkal történő ellátása után, a végrehajtó közli, hogy a Café Khmer székhelyén nem talált senkit, és a kávézó által korábban bérelt ingatlanokban azóta már más cégek üzemelnek. Sajnálattal közli a Tisztavíz Kft.-t képviselő ügyvéddel, hogy nem áll rendelkezésére olyan adatbázis, amelyből megállapítható lenne, hogy van-e a Café Khmernek végrehajtás alá vonható vagyontárgya, így amennyiben a végrehajtást kérő nem tud adatot szolgáltatni a Café Khmer vagyontárgyainak holléte felől, úgy ő az ügyet a maga részéről lezártnak tekinti.

A Tisztavíz Kft. pozitív szemléletű ügyvezetőjének a Café Khmerrel történt kudarcos üzlete után sem megy el a kedve attól, hogy fejlő-

---

a nemzetközi kézbesítést szabályozó egyes törvények módosításáról. Az egyezményhez csatlakozott államok listája. In forrás: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=17> (2020.10.10.)

34 2004. évi CXVI. Törvény a polgári és kereskedelmi ügyekben külföldön történő bizonyításfelvételtől szóló, Hágában, 1970. március 17. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről. Az egyezményhez csatlakozott államok listája. In forrás: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=82> (2020.10.10.)

35 A kambodzsai Polgári Törvénykönyv 315. §-a alapján. A kambodzsai Polgári Törvénykönyv angol nyelvű nemhivatalos fordítása. In forrás: https://www.jica.go.jp/project/cambodia/0701047/04/ku57pq00001spnva-att/01_02e.pdf (2020.10.10.)

36 A kambodzsai adóhatóság a General Department of Taxation honlapja. In forrás: <http://www.tax.gov.kh/en/bvat.php> (2020.10.09.)

dó országokba népszerűsítse és árusítsa termékeit. Az értékesítési munkatárssal és a jogtanácsos kollégával átbeszéljük a történeteket, levonják a tanulságokat és elhatározzák, hogy amennyiben legközelebb olyan országba adnak el terméket, amelyet illetően még nincs átfogó tapasztalatuk a vételár érvényesítést illetően, az üzletkötést megelőzően mindenképpen ellenőrzik, hogy a vevő országa elismeri és végrehajtja-e a magyarországi bíróság ítéletét. Amennyiben igen, úgy az adásvételi szerződésből eredő esetleges jogvitára nézve a jövőben kikötik a magyar bíróságok kizárólagos joghatóságát és a magyar jog alkalmazását. Amennyiben pedig a két ország között nincsen kétoldalú jogsegélyegyezmény a másik országban hozott bírósági ítélet elismeréséről és végrehajtásáról, de a vevő állama részese a külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről szóló 1958-as New York-i Egyezménynek,³⁷ úgy inkább a választottbírósági eljárást preferálják. Magyarország és Kambodzsa is tagja a New York-i egyezménynek. Amennyiben tehát a szerződéskötéskor jogi tanácsot kért volna a Tisztavíz Kft., akkor az ügyvéd választottbírósági kikötést javasolt volna az ítélet végrehajthatóságára tekintettel. Amennyiben Kambodzsa elismerné a magyar bíróság ítéletét, akkor a magyar bíróság kikötése lett volna célszerűbb a Tisztavíz Kft.-nek, mivel Magyarországon perelhetne, magyar ügyvéd közreműködésével és csak a végrehajtási eljárásban lenne szükség egy kambodzsai ügyvéd bevonására.

3.2. A határon átnyúló jellegből eredő eljárásjogi problémák

Kambodzsában a polgári eljárásjog ezidáig csak belföldi viszonylatban került szabályozásra. A nemzetközi polgári eljárásjog legfontosabb kérdéskörei: a joghatóság, jogsegély és a határozatok elismerése végrehajtása vagy egyáltalán nincs szabályozva, vagy azon néhány kérdéskör, amely szabályozva van, a vonatkozó nemzetközi egyezmények hiányában határon átnyúló jogvitákra nem alkalmazható.³⁸

---

37 New York-i Egyezmény angol nyelvű szövege elérhető az UNCITRAL honlapján. In forrás: https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/conventions/foreign_arbitral_awards (2020.10.10.)

38 Például a kambodzsai Pp. 199. §-a tartalmazza azon feltételeket, amelyek alapján

A kambodzsai polgári eljárásjogi kódex (kambodzsai Pp.) – amely a Japán Nemzetközi Együttműködési Ügynökség³⁹ által nyújtott anyagi és japán elméleti jogászok szakmai segítségével jött létre - a japán eljárásjogi kódex mintája alapján készült.⁴⁰ A kambodzsai Pp. a joghatóság kérdésköre tekintetében kizárólag azt szabályozza, hogy a kambodzsai bíróságok milyen feltételek esetén rendelkeznek joghatósággal, de arra a kérdésre nem ad választ, hogy ha egy adott ügyben több ország bírósága is rendelkezne joghatósággal, akkor melyik állam bírósága jár el.

A példánk szerinti adásvételi szerződés esetében a székhely szerint illetékes elsőfokú kambodzsai bírósága eljárhat, mivel a Café Khmer, mint felperes székhelye Kambodzsában van. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a kambodzsai Pp. szerint eljárhatna a kambodzsai bíróság a Café Khmer, mint alperes ügyében is, ha annak székhelye nem Kambodzsában lenne, de az alperesnek lenne ott végrehajtás alá vonható vagyona.⁴¹

Abból kifolyólag, hogy a kambodzsai joghatósági szabályok nem rendezik a perfüggőség kérdését nemzetközi viszonylatban, a Tisztavíz Kft-nek a következő veszéllyel kell szembenéznie. Tegyük fel, hogy a Café Khmer előbb indít eljárást a Tisztavíz Kft. ellen Magyarországon, akár a szerződés tárgyának kijavítása miatt, akár azért, hogy a szerződéstől való elállása esetén a vételár kifizetett 70%-át visszakövetelhesse, mint ahogy a Tisztavíz Kft. a Café Khmer elleni keresetlevelét a phnompeni bírósághoz benyújtja. Ez esetben egy a kambodzsai jog által nem szabályozott kérdéssel szembesülnek a kambodzsai ügyvédek. Nevezetesen azzal, hogy vajon a phnompeni bíróság elutasítja-e a Café Khmer

---

a külföldi bírósági ítéletek elismerhetők és végrehajthatók Kambodzsában. Ezek között az egyik feltétel a viszonyosság, azaz Kambodzsa csak annak a külföldi bíróságnak az ítéletét ismeri el és hajtja végre, amely bíróság állama maga is elismeri és végrehajtja a kambodzsai bíróságok ítéleteit. Vietnámon kívül ilyen ország jelenleg nincs.

39 Japanese International Cooperation Agency (JICA). In forrás: <https://www.jica.go.jp/cambodia/english/index.html> (2020.10.10.)

40 A kambodzsai Pp. (angolul: Code of Civil Procedure of Cambodia) nem hivatalos angol nyelvű fordítása. In forrás: https://www.jica.go.jp/project/english/cambodia/0701047/materials/c8h0vm000000zsb2-att/01_01e.pdf (2020.10.10.)

41 Kambodzsai Pp. 8. § b) és 9. § a) pont.

ellen Phnompenben benyújtott keresetlevelet annak okán, hogy ugyanazon felek között ugyanazon ténybeli alapból már jogvita van folyamatban egy magyarországi bíróság előtt. A kambodzsai Pp. egy határozott mondattal kizárja annak lehetőségét, hogy bármely fél új keresetlevelet nyújtson be egy ügyben, ha abban az ügyben már más bírósági eljárás van folyamatban.⁴² Ebből a rendelkezésből ugyanakkor nem következik egyértelműen, hogy a párhuzamos eljárások tilalma csak a Kambodzsán belüli párhuzamos eljárásokra alkalmazandó vagy nemzetközi viszonylatban is érvényesül. Tekintettel arra, hogy Kambodzsában jelenleg az ítélezési gyakorlat nem kutatható, a bíróságok ítéletei nem hozzáférhetőek, a kambodzsai ügyvédi irodában ennek a kérdésnek a megítélése gondot okoz, még akkor is, ha tisztában vannak azzal, hogy más kontinentális jogrendszerű országok nemzetközi magánjoga nem zárja ki a párhuzamos eljárások folytatását abban az esetben, ha az elsőként felkeresett bíróság ítélete a másodikként felkeresett bíróság államában nem hajtható végre. Irányadó jogszabály és az ítélezési gyakorlat ismerete hiányában a kambodzsai ügyvédi iroda nem tudhatja, hogy a bíróság e kérdést hogyan fogja megítélni, így a „biztosra menve” azt tanácsolja a Tisztavíz Kft.-nek, hogy az ügyvédi felszólítást követően – amennyiben az eredménytelen marad – haladéktalanul nyújtsák be a keresetlevelet a phnompeni elsőfokú bírósághoz.

Az említett példa szempontjából jelentősége van annak is, hogy Magyarország és Kambodzsza között nincs kétoldalú jogsegély egyezmény egymás bírósági ítéleteinek elismeréséről és végrehajtásáról, így a példában szereplő Tisztavíz Kft., mint felperes számára nem jelentene megoldást az, ha a magyar joghatósági szabályok alapján a Café Khmer, mint alperes egy magyar bíróság előtt lenne perelhető, ugyanis a Café Khmer-nek nincs vagyona Magyarországon, illetve olyan további országokban sem, amelyek a Magyarországon hozott bírósági ítéleteket elismerik és végrehajtják. Annak érdekében tehát, hogy a Tisztavíz Kft. a hátralékos vételár részletet behajthassa, mindenképpen felperesként Kambodzsában kell megindítania az eljárást a Café Khmer ellen, vállalva annak minden költségét és kockázatát.

---

42 A kambodzsai Pp. 83. § rendelkezése szerint: “Bíróság előtt folyamatban lévő ügyben egyik fél sem nyújthat be újabb keresetet.”

A kambodzsai ügyvédi iroda egy rövid összefoglalóban tájékoztatja az ügyfelet a lehetséges eljárási lépésekről, azok várható időtartamáról és költségeiről kihangsúlyozva, hogy Kambodzsában sok esetben a jogszabályok az ügyvédek számára sem férhetők hozzá, de amennyiben azok hozzáférhetőek is, fennáll annak a kockázata, hogy a hatóságok a jogszabálytól eltérő joggyakorlatot folytatnak.

Az elsőfokú eljárás várható költségeit és készkiadásait a Tisztavíz Kft. ügyvezetője és jogtanácsosa megdöbbenéssel olvassa. Első gondolatuk, hogy bizonyára az ország legdrágább jogi képviselőivel van dolguk és elhatározzák, hogy összehasonlításuképpen, más ügyvédi irodától is kérnek árajánlatot. Azonban szembesülnek vele, hogy egy fejlődő országban az ügyvédi szolgáltatás luxus és annak ára jó eséllyel magasabb is lehet az európai árnál.

A kambodzsai jogi képviselő ügyvédi felszólítást küld a Café Khmer részére, amelyben felszólítja, hogy a víztisztító berendezések vételárának hátralékos részét öt munkanapon belül fizesse meg a Tisztavíz Kft magyar bankszámlájára való átutalással.

A Tisztavíz Kft. és a kambodzsai ügyvédi iroda egy előre egyeztetett időpontban videokonferencia megbeszélést tartanak, hogy a lehetséges lépéseket és azok költségeit megbeszéljék. A magas perlési költségekre tekintettel megvitatják továbbá annak lehetőségét, hogy mediátor segítségével próbáljanak egyezséget elérni és az esetleges egyezséget közjegyzői okiratba foglalni. A kambodzsai ügyvédi iroda sajnálattal tájékoztatja a jogtanácsost, hogy ugyan a kambodzsai Pp. szerint a közjegyzői okirat végrehajtható okiratnak minősül, azonban a gyakorlatban ezt nem alkalmazzák.⁴³ A Tisztavíz Kft. első körben megpróbálhatja a Café Khmerrel szembeni igényét fizetési meghagyás útján érvényesíteni,⁴⁴ amelyet a kambodzsai Pp. alapján a bíróságtól lehet kérelmezni és amelynek eljárási illetéke a peres eljárás illetékének fele. A Café Khmer ellentmondása esetében azonban az igényérvényesítés peres eljárásban folytatódik és az illetéket ki kell egészíteni a peres eljárás illetékének megfelelő összegre.⁴⁵

---

43 Kambodzsai Pp. 350. § (2) bekezdés f) pont.

44 Kambodzsai Pp. 319. § - 333. §.

45 Kambodzsai Pp. 61.§ (5) bekezdése.

Végül attól tartva, hogy ha sokáig hezitálnak a Café Khmer felperesként esetleg hamarabb indít pert a Tisztavíz Kft., mint alperes székhelye szerint területileg illetékes Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt, mint ahogy a Tisztavíz Kft., mint felperes megindítaná a kambodzsai peres eljárást a Café Khmer alperes ellen, és esetleg a késedelem miatt a fent említett tisztázatlan perfüggőségi szabályra való hivatkozással a kambodzsai bíróság a keresetlevelet elutasítaná, ezért benyújtja a keresetlevelet a phnompeni elsőfokú bíróság előtt a Café Khmer alperes ellen.

Még mielőtt a Café Khmer kézhez venné a phnompeni elsőfokú bíróság értesítést a Tisztavíz Kft. által benyújtott keresetlevélről, törvényes képviselője a magyar ügyvédtől az eljárásjogi lépésekről tájékozódik Magyarországon. Az eljáró ügyvéd megvizsgálja, hogy európai fizetési meghagyásos eljárás⁴⁶ szóba jöhet-e jelen jogvitában, de az európai fizetési meghagyásról szóló rendelet 3. cikk (1) bekezdése ezt kizárja.⁴⁷ Európai fizetési meghagyás tehát azért nem indítható, mert a kambodzsai Café Khmer, mint jogosult, nem rendelkezik EU tagállamban székhellyel, hanem harmadik országbeli, a Tisztavíz Kft. kötelezett pedig magyar, ezért egy magyar fizetési meghagyást kell benyújtani a Tisztavíz Kft.-vel szemben Magyarországon. A magyar ügyvédi iroda tehát azt tanácsolja a kambodzsai Café Khmer ügyfelének, hogy először egy ügyvédi felszólító levelet küldjenek a Tisztavíz Kft.-nek, amelyben elsősorban a szerződés tárgyának kijavítását kérik a szolgáltatás teljesítésének követelésével, másodsorban szerződéstől elállás a szerződészegre hivatkozással az eredeti állapot helyreállításával a szerződés gazdasági rendeltetésének meghiúsulása miatt a vételár kifizetett 70%-ának, azaz hetvenezer USD visszakövetelésével.⁴⁸ A szerző-

---

46 AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1896/2006/EK RENDELETE (2006. december 12.) az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról, OJ L 399, 30.12.2006, p. 1–32.

47 E rendelet alkalmazásában határokon átnyúló ügynek minősül az, amelyben legalább az egyik fél az eljáró bíróság székhelye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban rendelkezik állandó lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel.

48 A tanulmány írása idején, az MNB középárfolyam 1 USD/300 HUF körül mozog, ennek megfelelően a követelt 70 000 USD összegű vételárrészlet körülbelül 21 000 000 Ft összegnek felel meg.

désszegés miatti járulékos igények érvényesítésére (károk az elmaradt vagyoni előny miatt) is igényt tarthat a Café Khmer. A magyar ügyvéd meghatározza a vita tárgyát képező összeg forintban kifejezett értékét és megállapítja, hogy Café Khmer által követelt vételár részlet a járulékos igényekkel együtt sem haladja meg a harmincmillió forintot, azt az összeghatárt, amelyet meghaladóan fizetési meghagyás kibocsátását kérelmezni a vonatkozó jogszabály szerint nem lehet.⁴⁹ Amennyiben sem az ügyvédi felszólító levél, sem a magyar fizetési meghagyás nem jár eredménnyel, akkor a magyar bíróság előtt kell polgári peres eljárást indítani a Tisztavíz Kft. alperessel szemben.

Közben megérkezik a Tisztavíz Kft., mint felperes keresetlevele a magyar ügyvédi irodába, amely eljárás jogilag eldönti a kérdést. Az eljáró magyar ügyvéd közli a Café Khmer törvényes képviselőjével, hogy a Café Khmer jogi képviselőt csak a magyar közjegyző és bíróság előtt folyó ügyben tudja ellátni, míg a Tisztavíz Kft. által a phnompeni bíróság előtt indított ügyben – a kambodzsai jog ismeretének hiánya és a kizárólag Magyarországra kiterjedő képviselői jogosultsága miatt – nem járhat el.

IV. Összefoglalás

A fenti példa rámutatott jó néhány olyan kockázatra és veszélyre, amely nemzetközi kereskedelmi ügyletek kapcsán felmerülhet, amennyiben egy határokon átnyúló polgári jogi igényérvényesítés válik szükségessé. Ezeknek egy része a jogvita felmerülése előtt előre átgondolva, a szerződés gondos előkészítése során korlátozható. A veszélyek másik része, ugyanakkor a szerződő felek legnagyobb fokú gondossága esetén sem zárható ki. Ezek olyan körülmények, amelyekre a feleknek nincsen ráhatása. Mindazonáltal, függetlenül attól, hogy a feleknek bizonyos esetek-

---

49 A fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény 3. § (3) bekezdése szerint nem érvényesíthető fizetési meghagyásos eljárás útján az a pénzkövetelés, amelynek a Pp. 21. és 22. §-a szerint számított összege a harmincmillió forintot meghaladja. A Polgári Perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 22. § (1) bekezdése alapján a per tárgyának értékét forintban kell meghatározni.

ben az igényérvényesítés körülményekre nincs ráhatása, az ügyletkötésnél, különösen az ár képzésnél ezen kockázatokat figyelembe vehetik.

Érdemes tehát a feleknek maguknak megválasztani az esetleges jogvita alkalmával eljáró bírói vagy választottbíróvási fórumot, attól függően, hogy az érintett államok elismerik és végrehajjtják-e egymás bírósági ítéleteit, illetve, hogy tagjai-e a New York-i Egyezménynek. Szintén érdemes előre megállapodni abban, hogy a jogvita esetén eljáró fórum milyen anyagi jogot alkalmazzon.

Vannak azonban olyan körülmények, amelyeket a szerződő felek nem tudnak befolyásolni, ugyanakkor jelentős hatással lehetnek a szerződésből eredő igény érvényesítés hosszára, költségére és akár annak a kimenetelére is. Ezek közül néhány fontosabbat az alábbiakban említünk meg:

1. Az adott országok milyen mértékben részesei a releváns nemzetközi magánjogi, polgári eljárásjogi egyezményeknek. A kereskedelmi ügyletek szempontjából relevánsnak tekinthetők a bírósági, választottbíróvási határozatok, vagy mediációs egyezségek elismerésére és végrehajtására, a joghatóságra, jogsegélyre és az alkalmazandó anyagi jogra vonatkozó egyezmények. Ezen egyezmények lehetnek globális egyezmények, amelyek legtöbbször az ENSZ szervezetéhez tartozó Nemzetközi Kereskedelmijogi Bizottság⁵⁰ vagy a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia⁵¹ égisze alatt kötöttek. Elismerés és végrehajthatóság tekintetében globális szintű egyezmények közül a csatlakozott államok száma miatt a legjelentősebb a New York-i Egyezmény, amely a külföldi választottbíróvási határozatok elismerését és végrehajthatóságát évtizedek óta lehetővé teszi. Kereskedelmi ügyek esetében a joghatóság és végrehajthatóság szempontjából is jelentős a 2005-ös Hágai Egyezmény, amely biztosítja, hogy a szerződő állam a felek eljáró bíróságra vonatkozó megállapodását tiszteletben tartja és a választott fórum által hozott ítéletet elismeri és végrehajjtja.⁵²

---

50 United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL). In forrás: <https://uncitral.un.org/en/content/homepage> (2020.10.10.)

51 Hague Conference on Private International Law (HCCH). In forrás: <https://www.hcch.net/en/home> (2020.10.10.)

52 Az egyezmény angol nyelvű elnevezése: The Hague Convention of 30 June

Nagyszámú aláíró féllel rendelkező, de viszonylag új, így az gyakorlatban a hatékonyságát még nem bizonyított releváns globális egyezmény a Szingapúri Mediációs Egyezmény, amely 2020. szeptember 12. napján lépett hatályba és a külföldön létrejött mediációs egyezségek végrehajtását teszi lehetővé.⁵³

Végül megemlítenéd, a jelenleg csak két aláíró állammal rendelkező 2019-es Hágai Egyezmény a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott külföldi bírósági ítéletek elismeréséről és végrehajtásáról.⁵⁴ Eljárásjogi szempontból jelentős az 1965-ös Hágai (kézbesítési) Egyezmény és az 1970-es Hágai Egyezmény a külföldön történő bizonyítékfelvételtől.

Az alkalmazandó anyagi jog tekintetében kereskedelmi ügyleteknél az 1980-as Bécsi Konvenció és a Róma I. Rendelet, amely nagy eséllyel kerülhet szóba, amennyiben az ügylet tárgya áruk határon átnyúló, nemzetközi adásvétele.

A joghatóság, az alkalmazandó anyagi jog, az ítéletek elismerése és végrehajtása a polgári- és kereskedelmi ügyekben az Európai Unióban uniós szinten került szabályozásra. Ennek eredményeként amennyiben a Tisztavíz Kft. ügyletét a kambodzsai vevő helyett például egy francia vevővel kötötte volna, akkor a vonatkozó Európai Uniói rendeletek alapján egy joghatósági kikötést nem tartalmazó szerződés esetén is pontosan kiszámítható lett volna, hogy mely ország bírósága lesz jogosult eljárni, valamint, egyértelmű lett volna, hogy a másodikként felkeresett bíróság az eljárást köteles megtagadni.⁵⁵ Ez utóbbi ugyanakkor nem jelentett volna problémát a vég-

---

2005 on Choice of Court Agreements. In forrás: <https://assets.hcch.net/docs/510bc238-7318-47ed-9ed5-e0972510d98b.pdf> (2020.10.10.)

53 Szingapúri Mediációs Egyezmény angol nyelvű szövege és az egyezményhez csatlakozott államok listája. In forrás: https://uncitral.un.org/en/texts/mediation/conventions/international_settlement_agreements (2020.10.10.)

54 Az egyezmény angol nyelvű elnevezése: Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Judgments in Civil or Commercial Matters (2 July 2019). forrás: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=137> (2020.10.10.)

55 1215/2012/EU rendelet (Átdolgozott Brüsszel I. Rendelet) Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a

rehajtás szempontjából, hiszen bármely uniós tagállamban hozott kereskedelmi és polgári jogú ítéletet elismernek és végrehajtanak a másik tagállamban is. A magyar és francia üzletfelek közötti szerződés esetében jogválasztási megállapodás nélküli is egyértelműen megállapítható lenne az alkalmazandó jog.⁵⁶ Az Európai Unió szabályozás jelenlegi szintje évtizedek munkájának eredménye és világviszonylatban is egyedülálló. Amennyiben a Tisztavíz Kft. és Café Khmer jogügylete a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségének két tagállama között jött volna létre, akkor az Európai Unióhoz hasonló regionális egyezmény a jogvita egyetlen aspektusa szempontjából sem lenne alkalmazható.

Végül jelentős szerepe lehet a fent említett tárgyakban létrejött kétoldalú jogsegély egyezményeknek is.

2. A nemzetközi (releváns) egyezményrendszerbe való „bekötetlenség” mellett kockázatot jelenthet az alkalmazandó anyagi jog részleteinek kidolgozatlansága, illetve az ítélkezési gyakorlat, vagy magának az alkalmazandó jognak a megismerhetetlenségének problémája, mint ahogy azt a kambodzsai példánál láttuk.
3. Kockázatot jelent továbbá az ítélkezés alacsony színvonala is. Előfordulhat, hogy az eljáró bíróság országában a bíróképzés színvonala alacsony, azaz, ha a bírók nem kapnak megfelelő felkészítést ahhoz, hogy az adott ország jogi tradíciójához képest teljesen idegen, külföldről adoptált törvényeket (legal transplant) megfelelően alkalmazzák, a szükséges dogmatikai ismereteket elsajátíthassák.
4. Az adott országban való pereskedés költsége (pl. eljárási illeték, tanúdíj, szakértői díj) és egyéb költségvonzata (pl. ügyvédi munkadíj) és elhúzódó eljárási időtartam is olyan tényező, amelyet az üzleti kockázat mérlegelésekor érdemes figyelembe venni. A peres eljárások átlagos költsége országonként meglepően eltérő. Az igényérvényesítés költsége a követelés összegéhez képest az európai uniós államokban átlagosan 21%, míg a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségében az átlag 43%. Ugyanakkor a régiókon belül is

---

polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, OJ L 351, 20.12.2012, p. 1–32.

56 Róma I. Rendelet.

jelentős eltérések vannak. Visszatérve a Tisztavíz Kft. példájához, amennyiben a Tisztavíz Kft. Magyarországon perelhetne volna a Café Khmer-t, akkor a Világbank statisztikája szerint az elmaradt vételárhátralék 15%-ába került volna az eljárás költsége, ezzel szemben Kambodzsában ez az arány 103%.⁵⁷

5. Végül figyelmet érdemel néhány kockázati tényező az ügyfélazonosítás tekintetében is. Ez főként az aláírásra kerülő okiratokon a sajátkezés és a képviseleti jog biztosításához – a kockázat minimalizálását elősegítő – legtöbbször jogszabály által is megkövetelt többletfeladat, amely nem csak a határokon átnyúló jogviták ügyintézése során közreműködő ügyvédek terhelik, de Magyarországon belül is alkalmazhatók például távazonosítás eszközei igénybevételével a Covid-19 járványra tekintettel. Az ügyfélazonosítási kötelezettség és az ügyfél adatvédelem tekintetében is nagy különbséget találunk a két ország között. Magyarországon az ügyvédek ügyfélazonosítási kötelezettség több jogszabály alapján is terheli⁵⁸ és azok lefolytatása részletekbe menően szabályozott.⁵⁹ Tekintettel arra, hogy Magyarország részese az Apostille egyezménynek, illetve, hogy immáron az ügyfélazonosítás videokonferencia útján, távazonosítás lefolytatásával is elvégezhető, az ügyfélazonosítás – habár jelentős adminisztrációs teher – személyesen történő kivitelezhetetlensége nem fogja megghiúsítani a jogi képviselet elvállalását. A kambodzsai ügyvédet ügyfélazonosítás csak kevesebb esetben terheli, mint a magyar kollégákat (a kambodzsai Pmt-ben előírt jogügyletek esetén), ugyanakkor abból kifolyólag, hogy Kambodzsza nem részese az Apostille egyezménynek és távazonosításra sincs lehetőség, előfordulhat, hogy az ügyfélkapcsolat

---

57 Világbank, Ease of Doing Business 2020, Enforcing Contracts. In forrás: <https://www.doingbusiness.org/en/rankings> (2020.10.10.)

58 Üttv. 32-33. §, Pmt. 1.§ (1) bekezdés l) pont

59 Üttv., Pmt és 10/2019. (VI. 24.) MÜK szabályzat a pénzmosság és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvényben és az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2017. évi LII. törvényben meghatározott kötelezettségek teljesítéséről.

szabályos létesítésének megoldása kizárólag az ügyvéd és az ügyfél személyes találkozója. Ez mindamelllett, hogy jelentős költségeket emészt fel, az eljárások megindítását is késlelteti, az igényérvényesítés idejét pedig nyilvánvalóan meghosszabbítja. Adatvédelem tekintetében is jelentős az eltérések lehetnek az egyes országok között, amennyiben az Európai Unió határait átlépjük. Kambodzsa esetében az ügyfeladatok kezelése – jogi szabályozás hiányában – vagy csak az ügyvéd és az ügyfél közötti megbízási szerződésben vagy sok esetben abban sem kerül szabályozásra.